

Portret osnivača Cipher Pressa. Ellis, Jenn Thompson i kreativna direktorica Carly Murphy-Merrydew

RAZGOVOR

Queer književnost u međunarodnom dijalogu

JENN THOMPSON: Mali izdavači uvijek su prvi objavljivali radikalnu književnost

U seriji priloga o "Queer književnosti u međunarodnom dijalogu" autorice Lore Tomaš objavljujemo razgovor s Jenn Thompson, jednom od osnivačica londonske izdavačke kuće Cipher Press, specijalizirane za objavljivanje queer i trans autora

Lora Tomaš

08.11.2021.

Cipher smo prvenstveno i pokrenuli zato što smo htjeli objavljivati onakve queer knjige kakve se ne objavljuju nigdje drugdje. Tekstove koji riskiraju, koji su odvažni, duhoviti i inovativni i čudni – što čudniji tim bolji. Dosta nam se LGBTQI+

književnosti koju objavljuju veće izdavačke kuće čini previše sentimentalnom ili previše ozbiljnom – gotovo kao da takva mora biti da bi bila probavljivija za straight čitatelje.

„Na putu smo na svoje prvo predstavljanje uživo, u jednoj knjižari. U narednih nekoliko tjedana čeka nas još nekoliko takvih događanja“, tipkala mi je Jenn Thompson, u vlaku za Edinburgh, odgovarajući na pitanja koja sam joj poslala nekoliko dana ranije. Zajedno s Ellis, Thompson je prošle godine osnovala malu izdavačku kuću, Cipher Press, specijaliziranu za objavljivanje *queer* i trans autora. Kuća trenutno djeluje iz Londona.

„Povezali smo se i s filmskim i umjetničkim festivalom Fringe, za dva događaja uživo, sad u studenom“, rekla je. „Uzbudljivo je nakon karantene ponovno i fizički biti dijelom *queer* i književne zajednice.“

Skupa s kreativnom direktoricom Carly Murphy-Merrydew, u izdavačku kuću ulažu jer žele čuti iste priče iz drugog kuta, a uz već navedene, htjeli bi se fokusirati i na autore iz radničkog miljea, autore druge boje kože itd., u nadi da će ono što objavljuju jednom tvoriti dio novog kanona.

„Cipher Press smo planirali pokrenuti prije COVID-a; prve smo knjige naručili prije nego što nas je zahvatila pandemija“, rekla mi je Thompson. „Bilo je to zaista loše tempiranje. Kad smo objavili *Large Animals* autorice Jess Arndt, u kolovozu 2020., knjižare su već mjesecima bile zatvorene. Ideja je bila da Jess doputuje u London, na događanje u ICA-u, te da istodobno organiziramo i pravo otvorenje za Cipher. Umjesto toga, karantena. Bilo je to razočaravajuće na neke načine, ali i korisno na druge; imali smo više vremena za rad i planiranje. Nismo morali putovati na naše druge poslove, što nam je dnevno prištedjelo nekoliko sati; mogli smo se koncentrirati na izdavaštvo i objavu serije knjižica *Cipher Shorts*. Organizirali smo događanja *online*, koja su nam poslužila kao svojevrsna distrakcija u tjeskobi pandemije, ali nisu mogla odagnati taj čudan osjećaj. Nedostajalo nam je biti dijelom šire izdavačke i *queer* zajednice. Ali nismo ni pomišljali da odgodimo otvaranje. Bila je to nevjerojatno čudna klima za pokretanje biznisa, ali s obzirom da smo tako novi, nije nam to predstavljalo preveliki rizik. Mnogim drugim malim izdavačima sve je to izuzetno teško palo, prodaja je bila sasječena.“

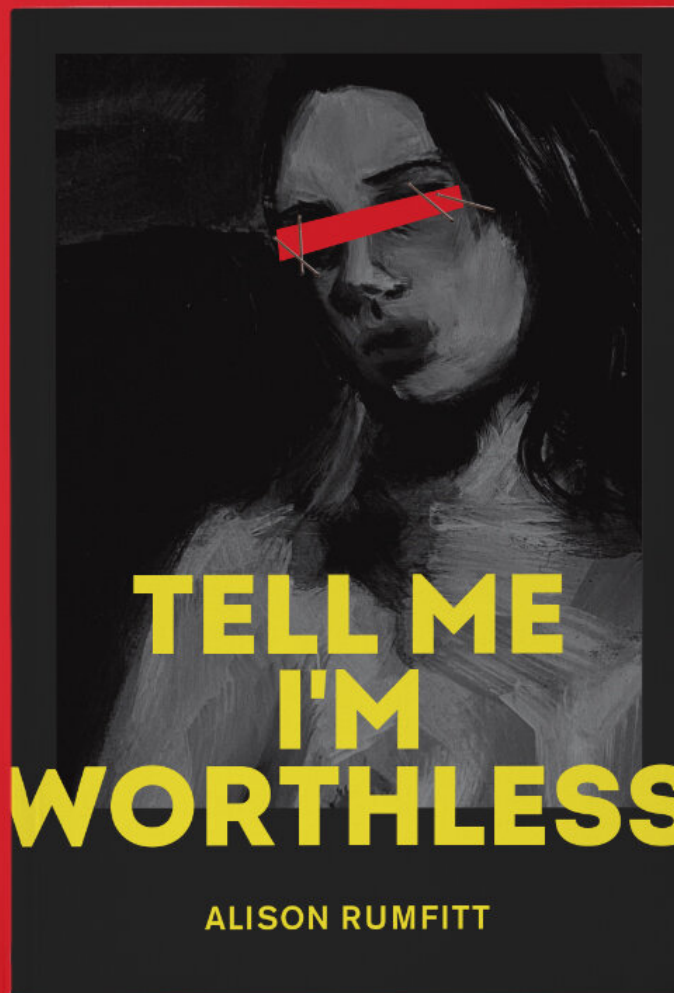

Queer izdavaštvo u UK-u, sad i nekad

„Prije, u 80-ima i 90-ima, *queer* izdavačka scena bila je vitalna i bogata, objavljivala se gej i lezbijska književnost. Mora da je bilo teško – na mnoge načine, društvo je bilo neprijateljski raspoloženo prema *queer* osobama“, rekla mi je Thompson. „Bilo je više očite homofobije, a imali smo i Paragraf 28, anti-gej zakone. I naravno, krizu vezanu uz AIDS, koja je bila stravična, kad je sve vrvjelo dezinformacijama. U to vrijeme, *queer* izdavači bili su od izrazite važnosti u širenju informacija o zdravlju.“

„Čini mi se da je društvo danas tolerantnije, možda i jest“, dodala je, „ali mediji u UK-u prilično su queerfobni i transfobni, a suvremeni fašizam predstavlja opasnost za *queer* i trans osobe. Mislim da je važnije nego ikada inzistirati na čujnosti *queer* i trans glasova.“

U UK-u trenutno djeluju i neki drugi *queer* izdavači. „Pilot Press objavljuje zaista divne serije antologija“, rekla mi je Thompson. „Polari je mali *queer* izdavač, pokrenut nedavno. A tu je i Inkandescent, koji objavljuje nedovoljno reprezentirane autore. Unazad nekoliko godina, otvorile su se i neke zaista sjajne *queer* knjižare diljem UK-a. Naši heroji, „Gay’s the Word“ u Londonu, osnovani su još kasnih 70-ih, i snažno podupiru Cipher. Jim, Uli i Erica postali su nam dobri prijatelji, i jedva čekamo kad ćemo moći organizirati neko događanje kod njih. Tu je i „The Bookish Type“ u Leedsu, knjižara koju smo nedavno imali zadovoljstvo posjetiti, i „Category Is Books“ u Glasgowu, koju također jako volimo. Trudimo se podupirati jedni druge koliko god možemo, a uspjeh koji smo postigli sa Cipherom možemo zahvaliti velikodušnosti i entuzijazmu *queer* i općenito književne zajednice. Sretni smo da smo dio i jednih i drugih.“

Nakon Brexita

„Brexit je uvelike utjecao na izdavačku branšu“, rekla mi je Thompson. „Morali smo prestati odgovarati na narudžbe iz Europe koje su stizale preko naše stranice, što je najbolji način da zaradimo kao mali izdavači, jer izravna prodaja zaobilazi knjižarske marže i trošak distribucije. Zbog novih poreznih zakona nakon Brexita, sve knjige koje smo slali zapele bi na carini ili bi nam se vratile, ili se pak naplatile primatelju.“

Žao im je što više ne mogu izravno slati knjige u Europu, jer ondje imaju mnogo vjernih čitatelja. Ali sretni su jer ipak imaju europsku distribuciju, pa se njihove

knjige mogu naručiti preko knjižara diljem Europe.

„Ipak, isporuke kasne, pojavljuju se dodatni troškovi i sve je pomalo noćna mora“, dodala je Thompson. „Još uvijek smo uzrujani zbog Brexita.“

Književnost koja riskira

„Iako se objavljuje sve više LGBTQI+ knjiga, nama se čini da pet velikih izdavača ne želi riskirati sa zaista dobrim materijalom“, rekla mi je. „Ne s onakvim knjigama kakve mi želimo čitati. No postoje iznimke. Picador je, naprimjer, objavio neke zaista sjajne *queer* naslove. Ali Cipher smo prvenstveno i pokrenuli zato što smo htjeli objavljivati onakve *queer* knjige kakve se ne objavljuju nigdje drugdje. Tekstove koji riskiraju, koji su odvažni, i duhoviti, i inovativni, i čudni – što čudniji tim bolji. Dosta nam se LGBTQI+ književnosti koju objavljuju veće izdavačke kuće čini previše sentimentalnom ili previše ozbiljnom – gotovo kao da takva mora biti da bi bila probavljivija za *straight* čitatelje. Ne sve, ali dosta toga. Ili se ustvari radi o književnosti za mlade, što je divno, ali nije nešto na što bismo se mi htjeli fokusirati. Mi želimo objavljivati priče o seksu, politici, *queer* prostorima, odabranim obiteljima, tijelima i zajednici, priče koje su beskompromisne, divlje i duhovite, koje su *queer* onako kako mi doživljavamo *queer*.“

Queer autori ne mogu baš računati na reprezentaciju u *mainstreamu*. No možda je tako s mnogim drugim autorima, posebice manjinskim.

„Mali izdavači uvijek su prvi objavljivali radikalnu ili transgresivnu književnost“, dodala je Thompson. „Ali naravno, mi smo toliko mali da možemo objaviti tek određeni broj naslova godišnje, tako da će uvijek biti odličnih autora koji će biti izostavljeni. *Queer* književnost uvijek će biti niša, ili manjinska. Ali mijenja se što je u društvu popularno, što je društveno ili kulturno važno.“

Trenutno se u izdavaštvu događa prava poplava raznovrsnosti, oko čega možemo biti cinični ili ne, nastavila je Thompson. „Ali to vjerojatno neće trajati zauvijek – napredak se ne odvija uvijek pravocrtno.“

Mnogi manjinski čitatelji ni ne žele asimilaciju, pa čak i ako *queer* pisanje ostane na rubovima ili po strani u odnosu na *mainstream*, možda to i nije tako važno,

rekla mi je Thompson. „Pogledajte što se dogodilo sa svim tim *queer* barovima kad je društvo odlučilo da smo se asimilirali i da više ne trebamo te prostore – nestali su. U konačnici nam je jedino važno da *queer* književnost postoji dok god ima onih koji je trebaju.“

Tijelo u prvom planu

„Pisanje o *queer* tijelima i *queer* seksu uvijek je toliko bogatije, toliko intimnije nego mnogo drugo“, rekla mi je Thompson kad sam je pitala o značenju tijela u *queer* tekstu. „Također može biti neobično, duhovito, radikalno. Mislim da *queer* osobe doživljavaju tijela – vlastita i tuđa – na sasvim različit način. Često smo jako

neusklađeni sa svojim tijelima, patimo od rodne disforije. Iznalazimo različite načine da izrazimo činjeničnost vlastitih tijela izvan *mainstream* konvencija roda, veličine i funkcije. Za mnoge *queer* osobe moći živjeti u nekom osobitom tijelu iziskuje puno truda. Kao izdavači primjećujemo da se ta ideja dosta provlači i istražuje kroz tekst. Mnogi rukopisi koje zaprimamo upravo su o tijelima, o tome što znači živjeti u tijelu, kao tijelo. Ponekad je to pisanje koje istražuje izazove tijela, drugi je put tema užitak u svemu što tijelo može, što sve tijelo znači. Možda se *queer* autori izravnije suočavaju s tijelima zato što toliko truda ulažemo u njihovu činjeničnost.“

Serijal "Queer književnost u međunarodnom dijalogu" Lore Tomaš napisan je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

Pročitajte i druge priloge iz serijala "Queer književnost u međunarodnom dijalogu": razgovore s Hoshang Merchant i Joshuom Muiwom (Indija), tekst o queer sceni u Nepal u i razgovor s Carmen Maria Machado (SAD).

Lora Tomaš (1981) je indologinja, prevoditeljica i urednica, autorica romana "Slani mrak".

Razgovor

queer književnost

Jenn Thompson

Cipher Press

Lora Tomaš

Najnovije iz rubrike

1

TEMA

Odabrao Marko Pogačar

KRITIKA, PROZA